

CSONGRÁDI LAP

VEGYES TARTALMU KÖZLÖNY.

<p>Szerkesztőség: Főttér 27. szám, hova a lap szellemi részét illető közlemények küldendők. Megjelen minden vasárnap reggel. Kéziratok nem adatnak vissza</p>	<p>Előfizetési díj: Egész évre 4 frt. Félévre 2 frt. Negyedévre 1 frt. Hirdetéseket a kiadóhivatal mérsékelt árjegyzék szerint számít Egyes szám ára 8 kr.</p>	<p>Kiadóhivatal: Weisz Márk könyvkereskedőse, hová az előfizetési- és hirdetési díjak küldendők. Bélyegdíj minden hirdetés után 30 kr. Nyilttér petit sora 30 kr.</p>
---	--	---

Június 8.

Ezredéves fönnállásunknak legfényesebb, legmagasztosabb ünnepe káprázatos fényvel és soha nem látott pompával folyt le a hét folyamán Budapesten.

Június 8 huszonkilencedik évfordulóját hozta meg annak az emlékeztető örömnepnek, melyen e nemzet királyát s szeretett királynőjét megkoronázza.

E napon ismét azt az utat tette meg Szent-István koronája, melyet mindig csak akkor tesz, midőn e nemzet új királyt koronáz vele, most pedig megtette ezt az utat azért, hogy a magyar nemzet ezeréves történetét koronázza meg.

Országnagyok, törvényhatóságok fényben, pompában uszó bandériumai mutatták be e nemzet hódolatát a királyi pár és királyi ház előtt s kísérete útjában a magyar törvényhozás új templomába a szent koronát, hol a főrendiház és országgyűlés együttes ülésén felolvasták a márványba vésett következő ezredévi törvényt:

1896. évi VII. törvényzikk, a honalapítás évezredes emlékének törvénybe iktatásáról.

Kedvelt Magyarországnak és társországai hű főrendei és képviselői közös egyetértéssel a következő törvényzikket terjesztették szentesítés végett felségünk elé:

A magyar állam 1896-ban ezeréves megalapításának és fönnállásának ünnepét üli. A törvényhozás ennek emlékét a következőkben örökíti meg.

1. §. A magyar szent korona országának törvényhozása vallásos áhitattal ad hálát az isteni gondviselésnek, hogy az Árpád és vitéz hadai által megalapított hazát oltalmába fogadta, fejedelmait bölcseséggel, népét erővel és önfeláldozó hazaszeretettel megáldotta és az országot jó és balsorsban segítve, annak lételet ezer éven át sok viszontagság között is föntartotta.

2. §. Ezen ünnepélyes alkalommal az országgyűlés mindkét háza legmélyebb hódolattal járul ő császári és apostoli királyi felsége I. Ferencz József elé, akinek dicsőséges uralkodása alatt az ország alkotmányos szabadsága és zavartalan fejlődése biztosítva van. Magyarország és társországainak apostoli királya viszont törhetetlen bizalmát nyilvánítja szeretett népének hűségében. Szilárd alapjai ezek annak az áldásos összhangnak, melynek ereje a jövő századok biztos haladásának is zálogát képezi.

3. §. A törvényhozás a kegyelet, hódolat és királyi halandóság eme nyilatkozataival a magyar állam ezeréves fönnállásának emlékét örök időkre törvénybe iktatja.

4. §. E törvény 1896. június hó 8-án, ő császári és apostoli királyi felsége dicsőséges megkoronázásának évforduló-napján lép életbe; ugyanazon napon úgy az országgyűlés mindkét házának együttes ülésében fölolvassandó, mint a magyar korona országainak minden községében közzéteendő és köbe vésvé az országházban megörökítendő. Mi e törvényzikket s mindazt, ami

abban foglaltatik, összesen és egyenkint helyesnek, kedvesnek és elfogadottnak vallván, ezennel királyi hatalmunknál fogva helybenhagyjuk, megerősítjük, s mind magunk megtartjuk, mind más hiveink által megtartatjuk.

Kelt Budapesten, ezernyolczszáz kilenczvenhatodik évi május hó tizenegyedik napján.

Ferencz József s. k.

Br. Bánffy s. k.

Az ülés végével a szent koronával együtt visszatért a diszmenet Budára s vele a törvényhozás két háza is a királyi palotába. Ott helyezték a drága kincseket, Szent-István koronáját, a szokásos szertartások között régi helyére.

Az országgyűlés két házának tagjai a királyi palotában gyültek össze a királyi párnak hódolatukat bemutatni. Szilágyi Dezső, a képviselőház elnöke intézett beszédet a királyhoz, mire a király nyomban válaszolt.

A messze távolból még ma is zeng felénk és zengni fog örökké felséges királyunk magasztos szózata:

„Hálát mondok az isteni gondviselésnek, mely megérem engedte, hogy szeretett nemzetemmel együtt ünnepelhessem a magyar állam ezer éves fönnállásának emlékét.” Ezer év az államok életében is hosszú idő. Fényes kor-

TÁRGZA.

Történelmi visszapillantás.

A helybeli polg. isk. millenáris ünnepélyére írta: Sövényházy Antal polg. isk. tanár

Hazánk ezer éves fönnállásának magasztos ünnepét üljük ma. Nagy nemzeti ünnep ez. Elismerik nagy nemzeti ünnepnek a külföld fejedelmei, akik szerencse kívánataikat fejezték ki ez ünnep alkalmából és bizonyítják ama számba nem vehető törpe irigyei hazánknak, a kik, mint ellenségeink, izetlen tüntetésekkel iparkodnak kisebbiteni az ezer éves Magyarország világraszóló ünnepeit.

Egyrészt az öröm dagasztja keblünket azért, hogy a lezajlott ezer év alatt több ízben volt hazánk dicső, nagy ország, Európának vezető állama; másrésztől fájdalommal tekintünk vissza azokra a gyászos napokra, a mikor édes hazánk a külső ellenség bossz ereje által legyőzve szenvedett és fogyott, pusztult; majd máskor, midőn a belső zavarok, önfiai által ejtett mélységes sebeiben vérzett, hányódott és gyötrődött és megkondukt fölötte a halálharang!

Ezer éve annak, hogy Árpád vezér hős társaival és az egy nemzetű tömörült 108 nemzetséggel elfoglalta drága hazánkat.

Árpád egyik utóda Sz. István, 100 évvel a honfoglalás után, e vérrrel szerzett föl-

dön Krisztus tanának békét hirdető szavaival, apostolként emelkedik ki népe közül és megveti hazánk nagyságának biztos és szilárd alapját.

Sz. László király kiirtja a pogányság utolsó csiráit, hőstettei világra szólóak; utóda Kálmán, korát meghaladó bölcsesége által tünt ki. Árpád-házi királyaink általában a haza határainak kibővítésére és megerősítésére munkálkodtak. A fejlődésnek gátat vetett a tatárok bétörése.

1241-ben, IV. Béla király uralkodása idejében a vad és kegyetlen tatárorsoda tört hazánkra. A Sajó mellett, a Móhi pusztán vérzett és hullott el a magyarság sábjára. Maga a király is életveszély közt menekült a gyászos csatamezőről. Ezután föltartóztatlanul zúdult hazánk minden vidékére a neki bősüült csorda. Fölégetett, fölgujtott mindent, a mi útjába került, csak a várakkal szemben maradt tehetetlen pusztító dühe.

Midőn a duló tatárhad kivonult az országból, Béla, a nagy király, nem csüggedett, hanem hozzá fogott a haza helyreállításának nagy munkájához. Kitartó és nehéz munkáját fényes siker koronázta: talpra állította újra a nemzetet. Ő volt hazánk második megalapítója.

Az Árpád-ház kihaltával trónra került királyok közül Róbert Károly, majd ennek bölcs fia Nagy Lajos tünt ki európai műveltsége és fejedelmi nagysága által; majd világhéros Hollós Mátyás vitézsége, igazság-

szeretete és nemzete iránt mindenkor tanusított nemeslelkű vonzalma által emelkedett ki és sok időn keresztül magas polczra helyezték hazánkat. Három tenger mosta Nagy Lajos és Mátyás király idejében hazánk határait. Nemzetünk nagyságát és hatalmát elismerték a külföld uralkodói, kik látogatásaikkal tisztelték meg királyainkat és versenyeztek ezek barátságáért.

De a századokon át uralgott nemes és fenkölt szellem megbomlott. Előttérbe nyomult az aljas önérdék, pártvillongások és a haza nagyjai között gyökeret vert a visszavonás és az érdekért vívott, erőt fogyasztó küzdelem meggyöngíték a magyart.

Jól tudta ezt a török. Mert midőn 1526-ban betört hazánkba, ezt teljesen készületlenül találta. Abban a nemzetben, melynek csak nem régen is minden fia egy-egy vezér volt, most nem találkozott ember, ki hadvezérnek alkalmas lett volna. Készületlenül, de azért győzni vagy halni készen indult a kisdéd magyar sereg, élén a 20 éves, de már ősz királyával, a szerencsétlen Lajossal Mohács alá. 1526. augusztus 29! nagy gyászos napja hazánknak! Nemzeti nagy létünk nagy temetője Mohács, melynek dombos völgyes hantjai alatt 25 ezer magyar nemes porai pihennek!

Jött ezután a 150 évig tartó török uralom rabigája. Mennyi magyar kiömlött vére festette pirosra a letarolt mezőket! Hányan sínylődték sötét, nedves, földalatti odukban örökös rabságot, nyögve a török kényur zsar-

szakok mellett sok viszontagság is érte ez idő alatt az országot, nagy katasztrófák következtek, amelyek a nemzet léteét ismételve megsemmisüléssel fenyegették. *A magyar nemzet langoló haza- és szabadságszeretete, harci vitézsége s balsorsban tanusított szívós kitartása, az isteni gondviselés segítségével mindig leküzdötte a veszélyeket, fényes tanuságát adta ekképen életerejének s államfentartó képességének.*

Ezen ünnepélyes pillanatban elismeréssel kell, hogy megemlékezzem a magyar nemzetnek e kiváló tulajdonságairól és hő óhajtam, hogy a jövő századok végtelen folyamán a nemzetet, egyetértésben királyával mindig az igazi hazaszeretet szövéténeke vezérelje s a béke áldása közepette is higgadt, a körülményeket és létező viszonyokat számbavevő megfontolással biztosítva az állami élet nyugodt fejlődését és fölvirágzását.

E királyi szózatra feldobog minden magyar szív. A királyi szív igazi érzelmeit kifejező szavak magukhoz ölelik a lelket, öröm könnyet gyűjtnek a szemekbe, melyen büszkén tekintünk a multra, rajta megaranyozva nézük a jövőt.

Junius 8 a magyar nemzet történetében fontos pillanat, véle zárjuk a mult ezerévet s kezdjük az újat.

Az új ezerév kezdetén, hogy zenghetne honfi keblünk a Mindenhatóhoz ennél szebb imát:

Áld meg Isten e hazát s tarsd meg trónján sokáig a koronás királyt!

Könnyen élők.

A felvilágosodottság korszakában, a XIX. század végén a megélhetés sokkal nehezebb, mint az elmúlt századokban. vagy még néhány évtizeddel ezelőtt. Ma már, midőn valaki tudományos pályára lép, el lehet készülvén, hogy nagyon sokat kell tanulnia, nagyon sokat kell a könyv mellett virasztania, hogy olyan szellemi nivóra emel-

kedhessék, hogy tudományos pályája befejezése után tanulmányait értékesíthesse, azok után küzdve, de a legszerényebben megélhessen.

Igy van ez minden tudományos pályán. Legyen valaki orvos, ügyvéd, mérnök, vagy tanár, az élet, a megélhetés küzdelmével csak akkor kell igazán megküzdnie, mikor az iskola, az egyetem porát leverte magáról, midőn pályáját befejezte, midőn azt mondja magáról, hogy kész ember vagyok, a diploma kezében van.

Ilyen körülmények között, szinte elesdálkozik az ember, hogy léteznek még tudományos pályák, honnan olyan egyének kerülnek ki, a kik nem csak a modern tudományokkal nincsenek tisztában, hanem saját szakmájukban is járatanok. Innen magyarázható meg, hogy az ilyen egyének, akik minden tudományos készütség nélkül hagyják oda iskoláikat, annyira követelők, annyira szerénytelének, hogy olyan embert, aki náluk százszorta magasabb szellemi nivón áll, nem á tallanak becsülni, kigunyolni. De legcsodálatosabb az, hogy ezek az individuumok, a közéletben bizonyos tiszteletben részesülnek és ebből kifolyólag gond nélkül, minden küzdelem nélkül jó létben, könnyen élnek.

Ösmertünk és ösmérünk nem egy, hanem egész rakás szemináriumot végzett theologust, a ki az értelmiség oly alacsony nivóján áll, hogy egy értelmes napszámos, aki írni, olvasni és gondolkodni tud, magasan áll felettük minden tekintetben.

Ebből csak az a tanulság, hogy a katólikus szemináriumokban nem tanítanak gondolkodni, csak vakon hinni azt, a mi növendékek részére elő van írva. Vagyis amit megmagyarázni nem tudnak, vagy nem akarnak, hát arra rámondják, hogy „dogma”, mely fölött gondolkodni nem lehet, csak feltétlenül hinni kell, még pedig azért: mert az ki van mondva.

Azért van aztán az, hogy egyes, a szemináriumokból kikérült végzett theologusok, azokat, akik gondolkodni merészellenek, akik a dogmákat is fejtegetni megkísérlik, hát azokra, minden gondolkodás nélkül rá mondják, hogy — istentelének.

Távol legyen azonban tőlünk, hogy kétségbe vonnók minden r. kath. theologus képzettségét, sőt ellenkezőleg el kell ismerünk, hogy nagy számmal vannak olyanok, kiket méltán számíthatunk jelesebb tudósaink közé. De az is tény, hogy ezek jó nagy része nem a vidéki szemináriumokban nyerte kiképzését, hanem vagy a budapesti tud. egyetem hittudományi karánál, vagy a bécsi „pázinánum“-ban. Az ilyen képzett theolo-

gusokat már az első pillanatra megkülönböztethetjük amazoktól. Mert ezek nem henczegők, hanem szerények; akik más művelt ember meggyőződését tiszteletben tartják, akik minden lében nem akarnak kanakal lenni, nem avatkoznak olyan dolgokba, melyhez nem értenek.

Valószínű, hogy a „Csongrádi Közlöny” egyik felkent tudósa, aki vakmerő arcátlanlansággal meri papírra tenni ostobaságait, valami vidéki szeminárium felszeg növendéke lehet. Aki a maga szerénytelenségében felül akar bírni olyan tudósokat, kik előtt világ összes természettudósai kalapot emelnek. Nevük, mint egy új rendszer megállapítóinak, mint olyanoké: akik a természet tudományokat megdönthetetlen alpra fektették, örökösön élni fog, míg természet-tudományok létezni fognak.

Hát ami azt illeti, nekünk az olyan holdat ugató tacsokóval, mint a „Csongrádi Közlöny” saját külön doktora, nem is leune érdemes foglalkozni. Aki, ostobaságát azzal akarja eltakarni, hogy a „Magyar Lexikon”-ból néhány természettudós nevével kibetűzi, de azt azonban elfelejtette átolvasni, hogy az illetők, botanikusok, zoológusok, anatómusok vagy geológusok voltak-e. Mindazon által, nem áthatjuk meg, hogy azt a t, urat be ne mutassuk a maga ostoba meztelenségében. Ennek következtében idézzük a t. doktor saját tudományos értekezésének egyes részletét, mely a „Csongrádi Közlöny” m. vasárnap megjelent számában látott napvi- got, „A megtérített darvinistának” címe alatt. Tesszük pedig ezt azért is, hogy rá mutathassunk a t. ur svihakoskodására. A tényállítás a következő:

A „Csongrádi Közlöny” érdemes doktora cikke elején felhozza Linnét, Cuvier és végre Virkhovot, kik állítása szerint Darwinak ellenlábasai voltak. Hát először is, Linné Károly híres botanikus és zoológus volt, de 18-ik század végén élt. Allatrendszertana pedig tökéletlenebb, mint Aristotelesé, mely Krisztus születése előtt 383 évvel készült. Cuvier rendszere pedig e század elején készült, tehát akkor, midőn Darwin Károly még meg sem született. Virchow pedig híres anatómus volt, aki zoológiai rendszertant nem is irt, és így: a zoológiával csak mint az anatómia kiegészítő tudományával foglalkozott.

De ez még semmi, ahhoz képest a mit a t. dr. ur ezután ír; ugyanis: megemlékezik a fent említett tudósokról és azután szóról-szóra ezeket írja: „Idézhetném még akárhány geológusnak ide vonatkozó véleményét, de elégnék tartok ennyit.”

No hát ez az ember mer pálczát törni

noki hatalmát! Sokan, nagyon sokan a csatamezőn hulltak véreket a hazáért! Losonczy István Temesvár, Szondy György Drégely, és Zrínyi Miklós Szigetvár védelmének haltak hősi halált! De a törökön kívül más baja is volt nemzetünknek. Az ország ama része, mely nem került török hódoltság alá, el volt árasztva idegen, leginkább német zsoldos hadakkal. Ezek ép egy pusztíták a magyart, miként a török. A nemzet alkotmányos joga lábbal való tiporva. Nem egyszer kísérleték meg a nemzet jobbjai visszavinni jogaikat, szabadságukat. A 17-ik században Bocskay István, Később Bethlen Gábor, utána Rákóczy György, majd Tökölly Imre harcoltak a nemzet jogaiért a zsarnoki önkény ellen.

1686-ban visszavitták Budavárát a töröktől, majd később az egész haza fölzsabdult a vad pogány járma alól, de azért szabadságát, alkotmányos jogait nem élvezhette a magyar nemzet! Mindig voltak ellenségei, akik leigázni, megsemmisíteni akarták a magyart!

Hej! Rákóczy! Bercsényi! Bezerédy! Régi magyarok vezérei! Mesés volt az a küzdelem, mit ti folytattatok a haza szabadságáért! Vitéz kurucz sereg, hová tűnél, hová lettek hős vitézeid! Nagy vezéred porai a távol Rodostó, tengerre bámuló partjai alatt pihennek. Nem! nem jól mondtam! Nem pihennek, hanem több mint másfél száz év óta kérnek egy parányi szük helyet az édes haza földjében. Abban a földben, szeretnének porai pihenni és nyugodni, a melyért oly önzetlennül küzdött!

Vajjon jut-e a messze földön porladozónak egy parányi föld az édes haza keblében?!

Küzdöttek a hősök, de elbuktak... És küzdelmük? Nem volt hiába, mert a magyar nemzet, ha elszunnyadt is olykor-olykor, de álma nem volt mély. A szabadság hívó szavára talpra állott és küzdött addig, míg rég nélkülözött és sokáig siratott szabadságát, alkotmányát visszanyerte!

A következő esztendőekben még a megbontottság, az ernyedés jellege mutatkozott.

Mária Terézia királynő végtelenül szerette a magyar nemzetet, viszont a nemzet is rajongott királynőjéért. E korszakban az elnémetesedés szelleme ütött tanyát a magyar nemzet fiainál. — Bécsbe költözködtek, ott laktak, gyermekeiket ott neveltették és a magyar haza földé sok főúrnak csak azért volt jó, hogy a mit e drága föld termelt, jó volt elpazarolni az idegenben! E korban az édes hazai nyelv fontartói a szegény jobbágyok és néhány jobb érzésű nemes voltak.

1772-ben lelkes írók csoportja került ki a bécsi császári testőrség kebeléből. Besse- nyey és társai meggyújtották a szövétneket, hogy a latin és német műveltség áldozataként megfagyott magyar nyelvet melengessék, föltámasszák. És föltámasztották!

A magyarnyelv mindinkább elfoglalta az őt megillető helyet. Fejlődött vele karöltve a nemzeti műveltség, a tudomány, az ipar és kereskedelem, egyszóval: a nemzet szellemi és anyagi téren gyarapodott.

Lánglelkű költők, a közélet kimagasló bajnokai majd nagy nevű államférfiak: Széchenyi István gróf, Kossuth Lajos, Fáy, Wesselényi stb. stb. küzdöttek a nemzeti czélokért.

Azután lejátszódott nemcsak édes hazánk, ez talán a világtörténelemben is páratlanul álló 1848/49-iki szabadságharc, melynek utolsó jelenete 1849. október 6-án Aradon és Pesten folyt le. Egy éves dráma, a 13 vértanúnak halála a hazáért!

A véres dráma után legördült a függöny. A nemzet magába zárkozva, némán tűrte fájdalmát és csitítgatta a vérző szívét!..

Oly sok veszély és szenvedés után újra kisütött ránk a szabadság verőfényes, szép napja! Akkor, a mikor a haza bölcsé, halhatatlan emlékü Deák Ferenczünk kibékíté a királyt nemzetével... akkor, a mikor az a szent ereklye, melyet első nagy királyunk Sz. István hagyományozott nemzetének, 1867. junius 8-án, éppen ma 29 éve érinté az ország fejedelmének homlokát. Az a sz. korona, mely nemzetünk legnagyobb kincsé, a magyar nemzeti államhatalom jelképe és forrása a teljes királyi hatalomnak, áldásos békét hozott a magyarra.

És a magyar nemzet, kit nem birt elpusztítani Batu khán rettenetes tatacsordája; a magyar nemzet, mely Nyugat-Európának évszázadokon keresztül védőbástyája volt a pogány török megsemmisítéssel fenyegető, vészes ereje ellen; a magyar nemzet, kit önfiai annyiszor sebeztek meg mélyen, fájdal-

más tanult ember felett; aki nem tud a geologus, zoologus és anatómos között különbséget tenni. Eppen ezért a „Csongrádi Közlöny“ felelős szerkesztőjét felkérjük, hogy érdemes munkatársával szemben alkalmazza a következő módosított magyar nótát:

Adjál neki szénát, zabot.
Az illet meg ilyen papot.
Mindennap.

Darwinista.

UJDONSÁGOK.

— **Községi képviselő választások.** Folyó 23-ra lett a községi képviselők választása a járási szolgabíróság által kitűzve. A választás a központi iskola tantermeiben ejtették meg. Ezt követi majd az általános restauráció, melynek határideje ugyan nincs még kihirdetve, de remélhető, hogy július eleje meghozza.

— **Kinevezés.** Ifj. Ónody Szabó Károly helybeli kir. bírói aljegyző a tapolczi kir. járásbíróshoz jegyzővé lett kinevezve. Gratulálunk!

— **A jó úton.** Ezelőtt az elemi iskolákban az osztályvizsgák egész napon át folytak s a közel múltban is a délelőtti ebéd utáni 1 óráig, a délutániak pedig öreg estig tartottak. Most azonban ettől a kintő szokástól eltérőleg, gyorsabb és rövidebb idő alatt lettek meg a vizsgák. Míg elismeréssel adozunk az intéző körök belátása iránt, azon nézetünknek adunk kifejezést, hogy jövőre a vizsgák bizonyos ünnepi aktussal kötéssenek egybe, a melyen a gyermeki szív föllelegedhessék és maradandó emléket őrizzen meg magának az iskolai utolsó napból. Mint szakemberek kitünő elnököknek mutatkoztak a vizsgakon: Farkas Béla, Szarka Ödön és Vannay Ferencz.

— **Jutalomjáték.** Kedden, f. hó 16-án Hegyessy Rózának, a kedvelt primadonnának jutalomjátékul színre kerül „A kis herceg“ operett, a mire előre is fölhívjuk a színházlátogató közönség b. figyelmét.

— **Bekoronázott** Hegyi Antal iskola széki alelnök ur a helybeli polg. iskola milleniumi ünnepélyének. A dolog úgy történt, hogy a múlt vasárnap tartották meg a helybeli polgári iskola növendékei a milleniumi ünnepélyüket. De az iskolaszéki elnök Szvoboda Ferencz ur Pestre utazott és Hegyi Antal iskolaszéki alelnököt kérte fel az ünnepi megnyitót és záró beszéd megtartá-

masan és türte némán, jaj panasz nélkül nehéz keservét; ez a sok viszontagságon keresztül vergődött nemzet, nemcsak kiéptelt rettenetes sebeitől, hanem teljesen fölgögyulva, beállott bölcs és nagy király vezetése alatt és okos, derék, nagy fiainak támogatása mellett az európai művelt nemzetek munkás versenyébe, testvére lett a legműveltebb nemzeteknek, s rohamos hűadásával bámulatba ejtő még ellenségeit is.

És most 29 év óta, I. Ferencz József apostoli király öfelsége uralkodása alatt, ki hű magyar népének nemcsak legbőlesebb, legalkalmasabb fejedelme, hanem nemzetének jó és balsorsában egyaránt igazi atyja, ki velünk örül örömeinkben, velünk sir bánatunkban, kinek nagy magas személyét rajongó tisztelet és szeretet övezi körül — halad és virul édes hazánk!

Egyetért a nemzet királyával s együtt küzdve munkálkodnak a haza jáváért.

Aldjuk érte a magyarok istenét, hogy hazánkat az ezredik esztendőre ismét nagygya és hatalmassá tette!

Aldjuk érte istenünket, hogy hazánkat, ily bölcs, békeszerető nagy királylyal áldotta meg, mint a milyen a mi uralkodó királyunk Ferencz József.

Emeljük föl imánkat az egek urához és kérjük: áldja meg országunkat, a mi édes, szép magyar hazánkat és vezérelje jóra ezentúl is királyunkat!

Ma: „Buzgó imádság epedez százezrek ajakán“, a hazáért és királyért!

Éljen a király! Éljen az ezer éves haza!

sára. A megnyitót beszédet Hegyi Antal ur valóban tölle nem várt személyes vonatkozások nélkül végezte el. De a záró beszéde alkalmával már nem tudott megszokott természetén uralkodni és egy „vargabetűvel“ átlépte az illem határát. Midőn a gyermekeket istenfélelemre hívta fel, elhozakodott egy esettel, melynek megtörténtén mi kételkedünk, hogy akadt volna egy tanár: aki a gyermekeknek azt bizonyította, hogy nincs Isten. Erre roppant szónoki hévvel azt mondta Hegyi, hogy az olyan ember „jászol elébe való ökör.“ Mi ugyan az egész dolgot mesének tartjuk; mert el sem képzelhetjük, hogy egy tanár ilyen témákat fejteget zsenge növendékei előtt. De ha az eset valóban megtörtént, hát mi sem mondhatunk az illetőről egyebet, mint azt, hogy nincs tökéletes esze, és mint fél eszű embert a tanári katedrán nem lehet megtűrni. De egyuttal azt is kijelentjük, hogy annak sincs egy szemernyivel sem több esze: aki a polgári iskola milleniumi ünnepi beszédében olyan kifejezésekre ragadtatja magát, mint az igen tisztelt alelnök ur. Egyáltalában akár megtörtént, akár nem az általa felemlített eset, azt felhozni egy milleniumi ünnepi beszéd alkalmával az ifjuság előtt éppen akkora tapintatlanság, mint az illető tanár eljárása, aki istentagadásra oktatta növendékeit.

— **A hajóhid megérkezése.** Tiszai hajóhidunk hosszú utjából végre valahára megérkezett. Folyó hó 11-én délelőtt kötötték ki a felső kompjárónál s azóta állandó publikuma van. A hid teljesen megfelelő hosszúságú s elég széles is. Rajta sz egyik oldalon elhelyezett gyalogjárón kívül két kocsit közlekedhetik. Ide szállítási költsége a 2200 forintot s úgy látszik, hogy tekintettel agg korára, midlette állandó ápolót kell majd tartania. Közönségünknek bizonyára óriási előnyt nyer benne a komp felett, azonkívül a Tiszán túl fekvő községeket hozzánk csatolja s így városunk kereskedelmét, forgalmát is emeli.

Színház.

Tisztelt szerkesztő ur! Minden dolognak van két oldala, — mondom ezt Kakas Mártonnal, habár még nem voltam öreg dob. Van t. i. jó és rossz oldala. Így vagyok én is a színházzal. Jó oldala a dolognak az, ha színházba mehetek és ott — élvezek. Rossz odala pedig, ha eljön a péntek és — kritikuskak kell lennem. Ilyenkor egy fél óráig rágom a tollszárat, fél óráig írok valamit, azután a mit irtam — kitörölöm. És jó ha szombat délután kész vagyok a referálással.

Nehéz ugyanis a dolgom, mert színészeink — úgy látszik — ismerik átkozott rossz természetemet s játékokban nem hagynak semmi kívánni valót hátra, mit tollam hegyére tűzhetnék. Azt, hogy a szűz derekasan működik, minek megírni? Ugyis hallja mindenki. A zongorával nemcsak nekünk, de a színészeknek is meggyűlt a bajuk. Arra is fölösleges a szót vesztegetni.

Ágh Aladár színigazgató urnak dicséretére említem fel, hogy igyekszik közönségünk minden igényét kielégíteni az által, hogy mindig ujdonságot hoz színre és a dekorációk megfestésében is a legnagyobb ügybuzalmat fejt ki. És a megérdemelt pörtolás?..

Késik az éji homályban.

Jun. 6-án, szombaton, Ruttkay „Holtomiglan“ című vígjátéka adatott. Hegyessy Rózsa a póstás kisasszony szerepét dicsérendő ügyességgel adta. Lángh Ödön a kártyás borbélyt természetes hűséggel játszotta. Mulattató alak volt mint részeg szabó, Liphthai, Ferenczy (Sebgyeszer Áron) 1896-os hordár szerepében mindvégig derültségben tartotta a közönséget. Hanem az, egy kicsit, már baj, mikor fél tízre jár a... Lángh Jenő ez estén megmutatta, hogy tud jól is játszani, ha kedvére való szerephez juthat. A Muzsától homtokon csókoló fodrász-segéd már jobb nem is lehetett volna. Panyiczky Irma, mint fodrász-inas csinos volt. D. Eörsi

A. Kalmár, Mátray és ez este még Tománóczy is — jók voltak.

Jun. 7-én, vasárnap, Rákosi Jenő „Éjjel az erdőn“ népszínműve került színre, félig telt ház előtt. A nemességre áhító és az urhatnékomságra vágyó falusi dolyfős parasztagárdát kitünően alakította meg Liphthai. A különben vékony cselekményből összeszótt darabban neki is van legháládosabb szerepe. Ferenczy coupléit elismerő taps jutalmazta, Kár, hogy nem sok mondani valója volt a darabban. Hegyessy és Pozsonyi ma is jól játszottak.

Jun. 8-án, hétfőn, „Szép Heléna“ Offenbach örökszép zenéjű mithologiai operettje nyújtott élvezetes estét. Daczára, hogy a körülmények miatt tetemes rövidséggel került is színre, mégis összességében kerekded, folyékony volt és művészi nivón állott. Jól festett Hegyessy Rózsa — (Szép Helena) és Pozsonyi Lenke. Pozsonyi kedvvel, kedvességgel játszott. Énekéért többször nyílt színre tapsolták. Ferenczy az elpuhult Menelaus spártai király szerepében vívott ki nem kevés sikert. Mátrai, Liphthai, F. Hevér Julia és a többi szereplők is derekasan megállták helyüket.

(Térszűke miatt a többről jövő számban referálunk.)

Kritikus.

Közgazdaság.

A trieszti általános biztosító-társaság (Assicurazioni Generali) múlt hó 29-én tartott 64-ik közgyűlésén terjesztettek be az 1895. évi mérlegek. Az előttiünk fekvő igen terjedelmes zárszámadást 54 oldalra terjed és számos rendkívül érdekes statisztikai adatokat tartalmaz. A mérlegek valamint a nyereség és veszteség-számlák már az 1896. márczius 5-iki osztr. miniszteri rendelet értelmében vannak felállítva.

Az évi jelentésből látjuk, hogy az életbiztosítási osztály díjtartaleka 1895. évi december 31-én 3.519,501 frt 41 krral 45.231.976 frt 76 krra emelkedett. Az ugyanakkor érvényben volt életbiztosítási tőke összegek 177.718,755 frt 13 krt tettek ki, míg az év folyamán bevett díjak 7.402,467 frt 03 krra ruhtak.

A tűz- és szállítványbiztosítási ágakban a díj és illetékbevételek 10.435,513 frt 31 krt. volt, miből 3.058,827 frt 06 krt. mint kártartalék, minden tehertől menten, a jövő évre viteleztetett át. A jövő években esedékessé váló díjkötelezvények összege 31.142,823 forint 66 krajczárra emelkedett.

Károkkért a társaság 1895-ben 9.218,277 frt 67 krt folyósított. Ehhez hozzáadva az előbbi években teljesített kárfizetéseket a társaság alapítása óta károk fejében 281.357,598 frt 61 krryi igen tekintélyes összeget fizetett ki. Ebből a kártérítési összegből hazánkra 52.626,274 frt 37 krt. esik, mely összeget a társaság 162059 káresetben kifizetett.

Az értékpapírok értékesítése, mely az év végével az alacsony árfolyamok folytán beállott, egyéb rendelkezésre állott összegekből kiegyenlített úgy, hogy az értékpapírok árfolyam ingadozása fedezetére alakított tartalék változatlanul 2.282,011 frt 44 krryi összeggel új számlára átvihető volt. Azonfelül azonban még az idej nyereségből 500,000 frt egy az árfolyam ingadozása fedezetére szolgáló külön tartalék számára átutaltatott úgy, hogy az egész árfolyam tartalék 2.772,011 frt 44 krra szaporodott.

Az alapszabályszerű nyereség tartalékkal, mely a részvénytőke felét teszi ki, az összes tartalékok 5.487,011 frt 44 krra ruhgnak.

A társaság összes tartalékjai és alapjai, melyek első rangú értékekben vannak elhelyezve az idej átutalások folytán 58.081,673 frt 84 krról — miután a viszontbiztosítási tartalék kivételével — 61.051,211 frt 83 krra emelkedtek. Ezen értékekből több mint 15 millió magyar értékekbe esik.

Az elért tiszta nyereseményből a társaság osztalékul, részvényenkint 136 frtot aranyban, vagyis 340 frankot fizet.

Felelős szerkesztő: Eder János.
Kiadólaptulajdonos: Weisz Márk.

TRIESTI ÁLTALÁNOS BIZTOSÍTÓ-TÁRSASÁG

ASSICURAZIONI GENERALI Nyereség- és veszteség-számla az A mérleghez. Elemi- és baleset-biztosítási ág 1895.

KIADÁS.	forint		kr.		forint	kr.		forint		kr.		Bérlés	kr.	
I. Kárfizetések (a kár felvételi költségekkel együtt):														
1. Tűzbiztosítás, levonva a viszontbiztosítók részét	2712341	27									2892007	74		
2. Szállítmánybiztosítás, levonva a viszontbiztosítók részét	607501	93									1312500	77		
3. Jégbiztosítás, levonva a viszontbiztosítók részét	163	24									1027514	77		
4. Balesetbiztosítás, levonva a viszontbiztosítók részét	143872	31			3463878	75					40000	—	5272082	51
II. Üzleti kiadások (levonva a viszontbiztosítók terítmenyeit):														
1. Szervezési költségek (a folyószámlán teljesen törlesztve)	35016	44									310076	19		
2. Jutalékok	852907	18									282929	50		
3. Folyó igazgatási költségek	816698	55			1704112	17					1733	79		
4. Adók és illetékek					386983	01					53577	13	658216	61
III. Leírások és egyéb kiadások:														
1. Leírások késes követelésekre	2669	76									—	—		
2. Egyéb kiadások: Járulékos és kamat a hivatalkók ellátási pénztárába	65665	21			68664	97					—	—		
IV. Tartalék függő károokra:														
1. Tűzbiztosítás, levonva a viszontbiztosítók részét	345186	17									—	—		
2. Szállítmánybiztosítás, levonva a viszontbiztosítók részét	285090	06									—	—		
3. Jégbiztosítás, levonva a viszontbiztosítók részét	420	—									—	—		
4. Balesetbiztosítás, levonva a viszontbiztosítók részét	56941	52			682237	76					—	—		
V. A biztosítási alapok állása a számadási év végén:														
1. Díjtartalék														
a) Tűzbiztosítás, levonva a viszontbiztosítók részét	2843653	39												
b) Szállítmánybiztosítás, levonva a viszontbiztosítók részét	215173	67												
c) Balesetbiztosítás, levonva a viszontbiztosítók részét	111773	46			3170900	52								
2. Tökésített nyereségtartalék	1312500	—												
3. Értékpapírok arfolyamtartaléka	1027514	77												
4. Késes követelések tartaléka	40000	—			2380014	77								
VI. Évi üzleti nyereség					833751	54								
Összesen:					12890243	48							12600243	48

Nyereség- és veszteség-számla a B mérleghez. — Életbiztosítási ág. (1895).

KIADÁS.	forint		kr.		forint	kr.		forint		kr.		Bérlés	kr.	
I. Ezeréves biztosítások és járadékok fizetése:														
1. Halálesetre szóló és vegyes biztosítások, levonva a viszontbiztosítók részét	2415325	11									38435241	02		
2. Elélesi esetére szóló biztosítások, levonva a viszontbiztosítók részét	490460	92									327224	33		
3. Járadékfizetések	141911	08			3047697	71					1312500	—		
II. Fizetések visszavásárolt kötvényekért, levonva a viszontbiztosítók részét					704184	97					1254496	67		
III. Összes fizetés (levonva a viszontbiztosítók terítmenyeit):					109830	78					40000	—	45020707	26
IV. Üzleti kiadások (levonva a viszontbiztosítók terítmenyeit):														
1. Szervezési költségek (a folyó számlán teljesen törlesztve)	28622	89									—	—		
2. Szervezési költségek (törlesztve)	301885	24									—	—		
3. Folyó igazgatási költségek	549397	11			1070482	92					—	—		
4. Behajtási jutalékok	125317	10			86768	51					—	—		
5. Orvosi költségek	55290	52									—	—		
6. Adók és illetékek					9803	70					—	—		
V. Leírások és egyéb kiadások: Leírások késes követelésekre											—	—		
VI. Függő károk tartaléka:											—	—		
1. Halálesetre szóló és vegyes biztosítások, levonva a viszontbiztosítók részét	269410	56									—	—		
2. Elélesi biztosítások, levonva a viszontbiztosítók részét	201700	65									—	—		
3. Járadékfizetések	1765	83			472576	44					—	—		
VII. A biztosítási alapok állása a számadási év végén:														
1. Díjtartalék														
a) Haláles, szóló és vegy. bizt., lev. viszontbizt. részét	—	—	fl. 34503863	13							6768	51		
b) Elélesi biztosítások, lev. a viszontbiztosítók részét	—	—	5926253	39							213747	27		
c) Járadékfizetések	—	—	1370481	80	41800598	56					84193	76		
2. Díjtartalék											1584901	79		
a) Haláles, szóló és vegy. bizt., lev. a viszontbiztosítók részét	—	—	fl. 3217133	44							204123	37	2003734	50
b) Elélesi biztosítások, levonva a viszontbiztosítók részét	—	—	214244	76	3431378	20					—	—		
3. Tökésített nyereségtartalék	—	—	—	—	1312500	—					—	—		
4. Értékpapírok arfolyamtartaléka	—	—	—	—	1254496	67					—	—		
5. Késes követelések tartaléka	—	—	—	—	40000	—					—	—		
6. A biztosítottak osztalékajalpa	—	—	—	—	591404	43					—	—		
VIII. Évi üzleti nyereség					48430377	80					—	—		
Összesen:					54692165	84					—	—	54692165	84

Az ASSICURAZIONI GENERALI vagyonállása 1895. december 31-én.

Folyó szám	A tétel neve	A		B		Összesen		Folyó szám	A tétel neve	A		B		Összesen	
		forint	kr.	forint	kr.	forint	kr.			forint	kr.	forint	kr.	forint	kr.
1	A részvények adósslevelei a tőke be nem fizetett részéről	1837500	—	1837500	—	3675000	—	1	Alaptőke	2625000	—	2625000	—	5250000	—
2	Ingatlan bírtok	—	—	—	—	—	—	2	Tökésített nyereségtartalék	1312500	—	1312500	—	2625000	—
3	a) Városi ingatlanok	—	—	4363208	85	4363208	85	3	Tartalékajalpa az értékpapírok arfolyam ingadozásának fedezésére	1027514	77	1254496	67	2282011	44
4	b) Mezőgazdasági bírtokok	1277600	—	—	—	1277600	—	4	Tartalékajalpa késes követelések fedezésére	40000	—	40000	—	80000	—
5	Gazdasági termények	90582	56	—	—	90582	56	5	Díjtartalék folyó biztosításokra az A mérlegben	3170600	52	—	—	3170600	52
6	Építész által álló intézeti ház Pragában	—	—	606716	76	606716	76	6	Díjtartalék folyó biztosításokra a B mérlegben	—	—	41800598	56	41800598	56
7	a) Késesönök a társaság életbirt. kötvényeire	—	—	5003609	60	5003609	60	7	Tartalék függőben levő kárfizetésekre az A mérlegben	882237	76	—	—	882237	76
8	b) Jelzálog által bizt., a felek halálakor felveendő tőkék	—	—	3000	—	3000	—	8	Tartalék függőben levő kárfizetésekre az B mérlegben	—	—	472876	44	472876	44
9	Kamatkozó jelzálogilag biztosított tőke-késesönök ingatlanokra	80000	—	1988548	80	2068548	80	9	Osztalékajalpa az életbiztosításban nyereménynyel biztosítottak javára	—	—	591404	46	591404	46
10	Késesönök értékpapírokra	419347	87	—	—	419347	87	10	A hivatalkók ellátási pénztárában vagyona	713575	48	—	—	713575	48
11	Allam- és más értékpapírok	4302862	60	37889057	88	42191919	48	11	Egyenleg a viszontbiztosítók számláján	709401	91	59169	40	768570	31
12	Folyó kamatok	126292	54	223635	51	349927	05	12	Egyenleg az intézet főkönyvén számláján	12531	09	—	—	12531	09
13	Váltak a társaságban	253030	03	—	—	253030	03	13	a) Hitelezők különböző címeken	428730	63	179875	49	608605	05
14	Rendelkezésre álló pénzek hitelintézeteknél és takarékpénztáraknál	1414422	06	125857	99	1540280	05	14	b) Letétek kezesség és biztosíték gyanánt	1536321	27	1036125	83	2572447	10
15	Készenléti készlet az intézet igazgatóságánál és főkönyvén	437426	36	24222	72	461648	08	15	A B mérleg folyó számlájának egyenlege	99277	80	—	—	99277	80
16	Maradvány a viszontbiztosítók számláiból	378324	20	41905	89	420230	09	16	Gidoni alapítvány	5029	47	—	—	5029	47
17	Maradvány az intézet főkönyvén számláiból	1145513	86	203472	06	1348985	92	17	Girard alapítvány	4977	50	—	—	4977	50
18	Maradvány az A mérleg f. számlájából (L. Teher)	—	—	—	—	—	—	18	Bessó József alapítvány	3000	—	—	—	3000	—
19	a) Adóssok különböző címek alatt	266456	38	4589	16	271045	54	19	Calabi R. alapítvány	6000	—	—	—	6000	—
20	b) Adóssok jelzálog-késesönökre hátr. kamatokkal	2900	—	21018	96	23918	96	20	Evi üzleti nyereség	833751	54	760142	92	1593893	46
21	c) Letétek kezesség és biztosíték gyanánt	1536321	27	1036125	83	2572447	10								
22	d) Letétek kölcsönadói alapítvány	3000	—	—	—	3000	—								
23	e) Bessó József alapítvány	6000	—	—	—	6000	—								
24	f) Calabi R. alapítvány	3000	—	—	—	3000	—								
25	Bőrtörzst és vasszekrényeket a társaság és hivatalkóban, cégtáblák, papír- és nyomtatvány az összes raktárakban	—	—	—	—	—	—								
26	Előlegezett jutalékok és szervezési költségek	—	—	—	—	—	—								
	Összesen:	13273449	73	53563567	90	66837017	63								

A os. kir. szab. Assicurazioni Generali központi igazgatósága Triestben. Besso József, Besso M., Dr. Bozza Camillo, Báro Bruck Otto, Romanin-Jacur Manó, Báro Morpurgo József, Segré V. A vezérigazgató: RICHETTI ODO.

Magyarországi vezérigazgató: HEGEDŰS SÁNDOR, igazgató-tanácsos. ROTT JÓZSEF, főnök. Az intézet hivatásos helyisége Budapeston, Dorottya-utca 10. szám alatt, az intézet saját házában.

Bővebb zárszámadási jelentések az alanti ügynökségnél kaphatók. Ugyanott felvilágosítások a legnagyobb készséggel adatnak és élet-, tűz-, szállítvány- és üvegbiztosítások az Assicurazioni Generali jégbiztosítások a Magyar jég- és viszontbiztosító részv. társaság és baleset elleni biztosítások az Első o. ált. baleset elleni biztosító társaság számára a legelőnyösebb feltételek és legolcsóbb díjak mellett fogadtatnak el.

A csongrádi ügynökség: ROSENBERG EDE.

Csongrád, 1896. Nyomatott Weisz Márk könyvnyomdájában.